

UNIWERSYTETY TRZECIEGO WIEKU DLA SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH

/ podsumowanie współpracy z grupami wolontariatu w 10 UTW /

WSTĘP

Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „ę” i Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności w 2012 roku zainicjowały proces tworzenia grup wolontariatu i współpracy z mieszkańcami w dziesięciu uniwersytetach trzeciego wieku. Nasze działania zostały dofinansowane przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w ramach Rządowego Programu Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2012-2013.

Warsztaty „UTW dla społeczności lokalnych” są odpowiedzią na potrzebę kształcenia liderów przygotowanych do współpracy ze społecznością lokalną w środowisku uniwersytetów trzeciego wieku. Z propozycją współpracy zwróciliśmy się do tych UTW, które chciały zainicjować lub rozwijać prowadzone już działania na rzecz innych.

W Polsce działa około 470 uniwersytetów trzeciego wieku, które skupiają ponad 100 000 osób starszych. Uniwersytety mogą odegrać ogromnie ważną rolę w kreowaniu wśród seniorów mody na wolontariat i społeczne zaangażowanie.

Z raportu ZOOM na UTW* wynika, że 50% z 272 badanych UTW prowadzi działania na rzecz społeczności lokalnej. Przy 17% z nich działają kluby oraz sekcje wolontariatu. Przedstawiciele 38% uniwersytetów biorą udział w konsultacjach społecznych, a 22% z uniwersytetów zajmuje się działaniami na rzecz osób starszych.

Wspierając powoływanie sekcji wolontariatu i współpracy ze społecznością lokalną, chcemy stymulować dalszy rozwój działań podejmowanych przez uniwersytety trzeciego wieku w tym obszarze.

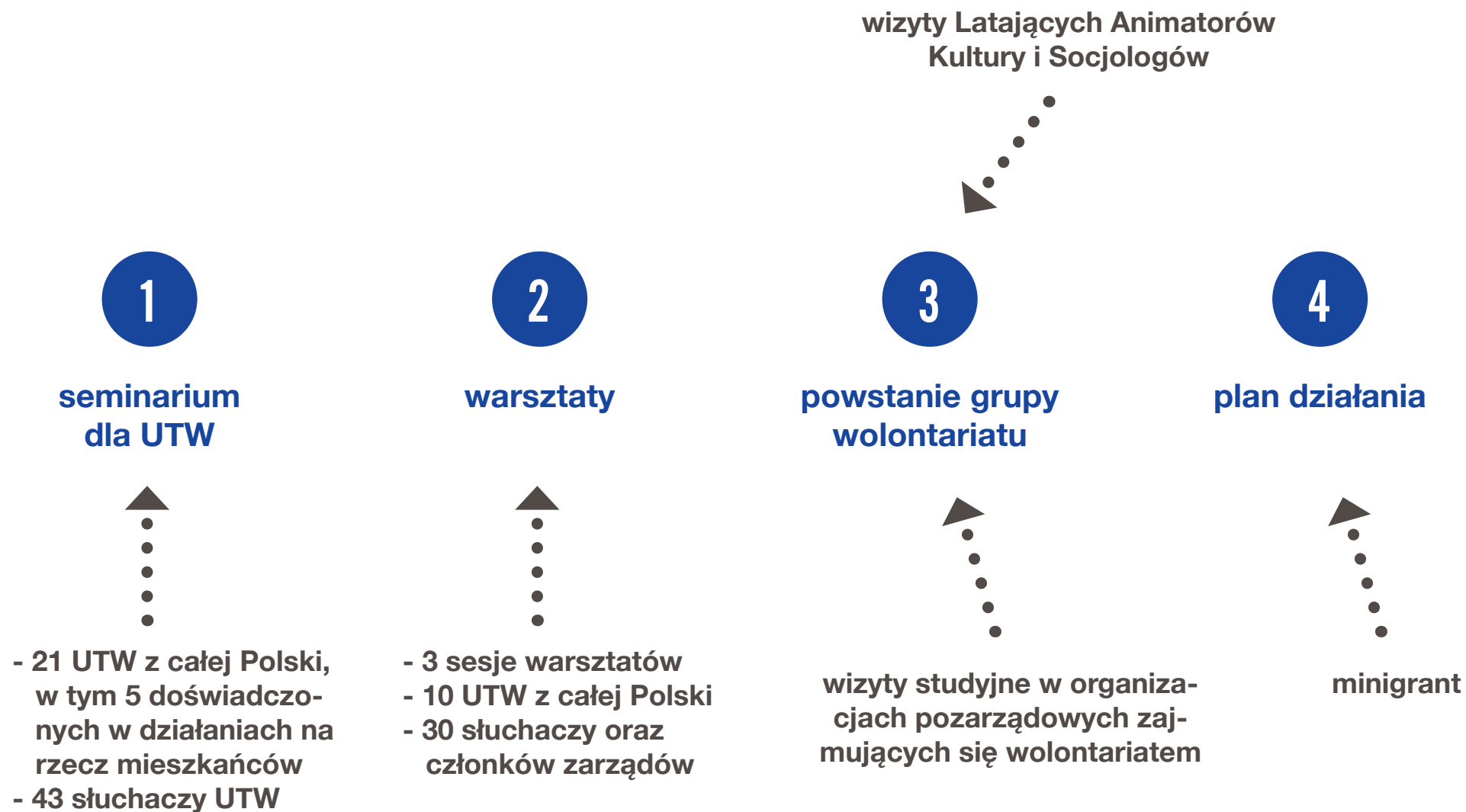
* Zobacz s. 25-26 http://zoomnautw.pl/wp-content/uploads/2012/05/Zoom_na_utw_skrócony_raport_z_badania.pdf

JAK WSPIERALIŚMY POWSTAWANIE SEKCJI WOLONTARIATU W UTW

Od kilku lat blisko współpracujemy z uniwersytetami trzeciego wieku: przyznajemy dotacje na projekty, które pozwalają słuchaczom UTW wyjść z działaniami do społeczności lokalnej, wspieramy sieciowanie uniwersytetów na poziomie regionalnym, organizujemy warsztaty dla słuchaczy

i liderów UTW. Inicjowane z naszym wsparciem sekcje wolontariatu i współpracy ze społecznością lokalną są próbą trwałego wpisania modelu proaktywnego działania w ofertę uniwersytetów trzeciego wieku.

ELEMENTY WSPARCIA ZAPROJEKTOWANE W RAMACH WARSZTATÓW UTW DLA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

KROK 1: ROZPOZNANIE

W 2012 roku zorganizowaliśmy seminarium, podczas którego wspólnie z środowiskiem uniwersytetów trzeciego wieku wypracowaliśmy model uruchamiania grup wolontariatu i współpracy ze społecznością lokalną w UTW. W seminarium wzięło udział 21 zaproszonych przez nas uniwersytetów trzeciego wieku z całej Polski. Część z nich posiadała doświadczenie w podejmowaniu inicjatyw na rzecz mieszkańców. Zdiagnozowaliśmy zarówno bariery, jak i czynniki wspierające angażowanie się osób starszych w wolontariat.

Jednym z efektów spotkania było opisanie dwóch modeli inicjowania tego typu działań:

Model 1: Sekcja wolontariatu i współpracy ze społecznością lokalną jest zakładana jako odrębna grupa, która opracowuje i realizuje swój plan działania. Sekcja działa na podobnych zasadach jak inne tematyczne grupy/ zespoły funkcjonujące w UTW. Skupia osoby, które chcą realizować się w działaniach wychodzących do

społeczności i które są zainteresowane wolontariatem.

Model 2: Jednostka zajmująca się wolontariatem i działaniami na rzecz otoczenia nie wiąże się z koniecznością powoływania nowej sekcji UTW. Jest organem łączącym słuchaczy z różnych sekcji w realizowaniu konkretnych akcji wolontariackich. Wspólne działania na rzecz społeczności lokalnej nie ograniczają się do pracy członków pojedynczej sekcji, ale mogą angażować większą liczbę słuchaczy z różnorodnych grup.

Każdy z nas się już wcześniej realizował społecznie, a to jest tak jakby przedłużenie, kontynuacja tego. Osoba, która nie zajmowała się wcześniej działalnością społeczną, nie zaangażuje się w działania na rzecz UTW.

Anonimowe wypowiedzi uczestników programu z ankiet ewaluacyjnych

KROK 1: ROZPOZNANIE

Proponowane obszary działań sekcji wolontariatu (zaproponowane przez uczestników seminarium „UTW dla społeczności”)

1. **rzecznictwo interesów osób starszych** (np. porady prawne, punkty doradztwa),
2. **pomoc sąsiedzka** (np. robienie zakupów osobom chorym, pomoc osobom samotnym),
3. **pomoc dzieciom** (np. czytanie książek, wspólne odrabianie lekcji),
4. **wsparcie dla rodzin w trudnej sytuacji oraz dzieci poważnie chorych** (np. telefon zaufania, przygotowywanie paczek świątecznych),
5. **organizowanie warsztatów międzypokoleniowych** (np. warsztaty malunków na szkle),
6. **wspólne spacer/wycieczki dla seniorów oraz dzieci,**
7. **współpraca z samorządem** (np. tworzenie rad seniorów).

Włączyliśmy seniorów już w pierwszym etapie planowania projektu. Wspólnie szukaliśmy odpowiedzi na pytania: jak to ma działać, co konkretnie i po co chcemy razem robić, jakie kroki trzeba podjąć, żeby zawiązać grupę wolontariuszy w strukturach UTW? Rozmawialiśmy z trenerami, ekspertami, przedstawicielami UTW, które już prowadzą działania wychodzące naprzeciw potrzebom swoich społeczności lokalnych.

ETAPY TWORZENIA SEKCJI WOŁONTARIATU

/ Propozycja opracowana przez uczestników seminarium „UTW dla społeczności” /

ETAPY TWORZENIA SEKCJI WOLONTARIATU

/ Propozycja opracowana przez uczestników seminarium „UTW dla społeczności” /

7

zdiagnozowanie potrzeb grup, przeprowadzenie wywiadu środowiskowego

8

nawiązanie współpracy z potencjalnymi partnerami w projekcie

9

promocja w prasie i lokalnych mediach

10

pierwsze wspólne działanie

11

pozyskanie środków finansowych na działalność

12

świętowanie sukcesu, docenienie wolontariuszy, diagnoza trudności w realizacji podejmowanych działań

CZYNNIKI WSPIERAJĄCE PROCES TWORZENIA SEKCJI WOLONTARIATU:

/ Propozycja opracowana przez uczestników seminarium „UTW dla społeczności” /

KROK 2: WARSZTATY

W roku 2013 przeprowadziliśmy pilotażową współpracę z 10 uniwersytetami trzeciego wieku z: Krobi, Zgierza, Zamościa, Katowic, Wałbrzycha, Warszawy, Zawiercia, Iławy, Mielca i Rabki-Zdroju. Rozpoczęliśmy od zaproszenia trzech zespołów z tych UTW do udziału w cyklu warsztatów, wspierającym powoływanie i rozwijanie grup wolontariatu. Zależało nam, żeby w każdej z trójek była jedna osoba z zarządu uniwersytetu, która będzie wspierała powołanie sekcji w swojej instytucji.

Warsztaty ciekawe, rozświetlające nam w głowach wiele nowych pomysłów i niosące dużą dawkę energii i fachowość, co pozwoli nam się czuć profesjonalnie. Jestem pod ogromnym wrażeniem warsztatów i zaangażowania osób prowadzących, nigdzie nie uzyskałam takiego wsparcia jak tu.

KROK 2: WARSZTATY

BLOK PIERWSZY

Warsztaty rozpoczęły się od integracji grupy (przeprowadziliśmy czterogodzinny warsztat budowania grupy i współpracy zespołowej) oraz zaprezentowania metod i narzędzi pracy z mieszkańcami. Stworzyliśmy przestrzeń do wymiany doświadczeń pomiędzy uniwersytetami z małych i dużych miast. Słuchacze UTW mieli okazję poznać niestandardowe narzędzia promocji projektów społecznych. Wspólnie zastanawialiśmy się nad tym, jak zachęcić innych słuchaczy do włączenia się w pracę grupy wolontariatu. Rozmawialiśmy również o istocie wolontariatu i o tym, jakie są formalne wymogi bycia wolontariuszem. W ramach tego bloku zajęć odbyła się także prezentacja oferty wsparcia trenerów z Sieci Latających Animatorów Kultury i Socjologów (zob. <http://www.e.org.pl/latajacyanimatorzy/>).

Uczestnikom warsztatów „UTW dla społeczności” zaproponowaliśmy wsparcie w następujących obszarach: diagnozie potrzeb społeczności lokalnej, integracji grupy, wyboru lidera, promocji działań oraz przygotowania akcji w przestrzeni miejskiej.

*Grupę trzeba budować z ludźmi,
grającymi do tej samej bramki –
mającymi czas i chęć coś zrobić.*

KROK 2: WARSZTATY

BLOK DRUGI

Blok ten był kontynuacją rozpoczętego procesu uruchamiania sekcji wolontariatu i współpracy ze społecznością lokalną w 10 wybranych UTW. Zorganizowaliśmy spotkanie z animatorami międzypokoleniowych projektów programu Seniorzy w Akcji (zob. <http://www.seniorzyw akcji.pl>), podczas którego uczestnicy wymieniali się refleksjami i inspiracjami dotyczącymi współpracy z młodymi. Spotkanie było przestrzenią do wzajemnej inspiracji i wymiany doświadczeń. Uczestnicy rozmawiali także o trudnościach i pierwszych sukcesach w uruchamianiu sekcji w swoich uniwersytetach. Ponadto zaproszeni do współpracy przedstawiciele UTW wzięli udział w warsztacie prezentującym niestandardowe metody pozyskiwania środków finansowych. Zaproszeni trenerzy opowiedzieli, jak można wykorzystać swoje umiejętności i bezkosztowo przygotować pierwszą akcję czy wydarzenie na rzecz mieszkańców. Uczestnicy wzięli także udział w warsztatach zarządzania zespołem, które wzmocniły ich kompetencje liderские. Ponadto konsultowali swoje

pomysły na zorganizowanie pierwszej akcji w swojej społeczności lokalnej z doświadczonymi animatorami z Sieci Latających Animatorów Kultury i Socjologów. Poznali także proste metody i narzędzia diagnozy potrzeb społeczności lokalnej. Na zakończenie warsztatów wspólnie omówiliśmy zasady korzystania z wizyt studyjnych oraz wsparcia trenerów z Sieci Latających Animatorów Kultury i Socjologów. Wstępnie zdiagnozowaliśmy, w jakich obszarach 10 sekcji wolontariatu działających w UTW potrzebuje ich wsparcia.

Wkraczaliśmy na trudny grunt wolontariatu osób starszych i działań na rzecz społeczności lokalnej. Nawet terminologia przysparzała nam kłopotów – uczestnicy nie chcieli być nazywani wolontariuszami, bo to słowo kojarzyło im się z działaniami opiekuńczymi: pracą w hospicjach, domach dziecka. Z drugiej strony barierą w myśleniu o sobie jak o wolontariuszu było przekonanie, „że już w życiu tyle zrobiliśmy i czas odpocząć”. Jednak po każdym kolejnym warsztacie ze słuchaczami UTW nabieraliśmy przekonania, że to tylko „trudne dobre początki”.

KROK 2: WARSZTATY

BLOK TRZECI

Ostatni blok warsztatów rozpoczęliśmy prezentacją dokonań rozwijanych sekcji. Seniorzy opowiadali o tym, co już udało im się zrobić, z jakimi mierzyli się problemami i trudnościami. Ważnym elementem tego bloku był warsztat dotyczący sztuki świętowania sukcesów. Uczestnicy mieli za zadanie wypisać, co dla nich osobiście oraz grupy, z którą działają, było najważniejsze w dotychczasowej współpracy. Poznali metody i narzędzia uświadamiania korzyści na poziomie osobistym, zespołowym i społecznym. Warsztat pomógł także uczestnikom w dostrzeżeniu swoich mocnych stron. Podczas kolejnego warsztatu zmapowaliśmy obszary, w których seniorzy mogą być ekspertami dla samorządu lokalnego. Zaprezentowaliśmy dobre praktyki tworzenia partnerstw lokalnych oraz zasady powoływania rad seniorów.

Uczestnicy dowiedzieli się także, w jakich sprawach mogą być podejmowane konsultacje społeczne. Podczas podsumowania spotkania omówiliśmy kolejne etapy współpracy pomiędzy Towarzystwem „ę” a sekcjami w 2014 roku.

*Umocniło to w nas wiarę, iż
jesteśmy w stanie zrealizować
wszystkie plany i zamierzenia.*

Management und Prozess

KROK 3: PUNKTOWE WSPARCIE

Dodatkowym wsparciem procesu powoływania lub rozwijania sekcji wolontariatu były wizyty (1-3 dni warsztatów lub doradztwa) trenerów zrzeszonych w Sieci Latających Animatorów Kultury i Socjologów (zob. <http://www.e.org.pl/latajacyanimatorzy>) w uniwersytetach trzeciego wieku. Nasi animatorzy pomogli słuchaczom UTW m.in. w zdiagnozowaniu potrzeb mieszkańców ich miejscowości i przeprowadzeniu warsztatów integracyjnych dla członków sekcji.

Zorganizowaliśmy 10 wizyt na UTW w: Katowicach, Iławie, Zamościu, Zgierzu, Zawierciu, Mielcu, Krobi, Rabce-Zdroju, Warszawie i Wałbrzychu. W nowo powstających sekcjach problematyczny okazał się proces zawiązywania i integracji grupy oraz wydobywania zasobów jej członków.

W kilku społecznościach dzięki pracy z naszymi trenerami seniorzy przygotowali

scenariusz pierwszej akcji w przestrzeni miejskiej. W Rabce-Zdroju dzięki wsparciu trenerów Sieci Latających Animatorów Kultury i Socjologów przeprowadzono konsultacje społeczne w Parku Zdrojowym. Mieszkańcy, kuracjusze oraz turyści mogli wypowiedzieć swoje zdanie na temat funkcjonalności parku Zdrojowego poprzez umieszczenie karteczek na wcześniej przygotowanych kolorowych tablicach. W ramach przygotowań do akcji wykorzystano metody parateatralne do symulacji sytuacji, które miały miejsce podczas konsultacji.

W Zamościu ze wsparciem latającego animatora zorganizowano akcję, podczas której słuchaczki UTW zapytały mieszkańców o ich pomysły na ożywienie Rynku. W trakcie akcji na mapę miasta wspólnie nanieśli punkty, w których seniorzy mogą napotkać na bariery architektoniczne.

KROK 3: PUNKTOWE WSPARCIE

Z kolei w Wałbrzychu słuchacze i zaproszeni animatorzy zorganizowali „generator pomysłów” - warsztat, podczas którego zmapowali kompetencje członków grupy oraz zarysowali obszary działań, w które zaangażuje się UTW. W trakcie spotkania uczestnicy zastanawiali się nie tylko nad działaniami na rzecz społeczności, ale również dla samych słuchaczy UTW.

Słuchacze ze specgrupy przy UTW w Krobi wspólnie z trenerką z sieci Latających Animatorów Kultury

i Socjologów zaprojektowali akcję „Przepis na wolontariat”, którą przeprowadzili podczas lokalnego pikniku. W trakcie akcji mieszkańcy Krobi próbowali regionalnych potraw i wypisywali swoje skojarzenia z wolontariatem oraz określali obszary, w które mogliby się zaangażować jako wolontariusze.

Łącznie w spotkaniach z trenerami Sieci Latających Animatorów Kultury i Socjologów uczestniczyło ok. 250 osób w różnym wieku.

KROK 4: INSPIRACJA

Grupy inicjatywne z 10 UTW wzięły udział w wizytach studyjnych, których celem było poznanie działalności innych organizacji zajmujących się wolontariatem. Wizyty stały się przestrzenią do wzajemnej inspiracji i wymiany doświadczeń w działaniach na rzecz społeczności lokalnych. W ramach współpracy z partnerami, słuchacze z UTW mieli okazję spotkać się z seniorami-wolontariuszami Parkowej Akademi Wolontariatu w Chorzowie. Poznali funkcjonowanie i projekty Centrum Inicjatyw Senioralnych w Poznaniu. Wzięli udział w warsztatach dotyczących organizacji wolontariatu w Elbląskim Centrum. Podczas spotkań z wolontariuszami Międzypokoleniowego Klubu Wolontariusza w Lublinie rozmawiali o pracy na rzecz społeczności lokalnej (m.in. dla domów dziecka, szpitali, ogniska wychowawczego). Podczas spotkania dyskutowali również o pomysłach na działania międzypokoleniowe (lubelski Klub ma bardzo duże doświadczenie w działaniach z młodzieżą ze Stowarzyszenia Tłok i Motyka).

Łącznie w wizytach studyjnych wzięło udział 28 osób z 10 uniwersytetów trzeciego wieku.

Dobrze było wysłuchać, co dzieje się w innych UTW. To daje nowe pomysły na to, jak rozmawiać o tym, co robimy we własnej społeczności.

Zorganizowaliśmy spotkanie naszych uczestników z takimi ambasadorami wolontariatu w uniwersytetach, żeby podzielili się z nami swoimi doświadczeniami, żeby trochę nas zainspirowali. To nam rzeczywiście bardzo pomogło w planowaniu wspólnej pracy, a przede wszystkim w zbudowaniu nici porozumienia i wzajemnego zaufania.

Płeć biologiczna a płeć kulturowa

Płeć biologiczna (ang. sex) odnosi się do biologicznych różnic między mężczyznami a kobietami, które są uniwersalne i naturalnie niezmiennie (narządy rozrodcze, cechy płciowe, funkcje reprodukcyjne, gospodarka hormonalna).

Płeć kulturowa (ang. gender) odnosi się do cech nadawanych kobietom i mężczyznom przez społeczeństwo i między nimi kształtowaną. Płeć kulturowa definiuje to, co jest uważane za męskie i żeńskie i oceniane w odniesieniu do danej sytuacji.

M

K

sprowadzają
gotują
pracują zawodowo
opiekują się
plotkują
odchudzają się
robią zakupy
aktywne
spędzają czas
rodzą dzieci
opiekują się dziećmi
opiekują się zwierzętami

pracują
leczą
piją
całują
opłodocenia
mają dzieci
majsterkują
uprawiają sport
pelują na kobiecie
zdradzają
gotują
plotkują
łowią ryby/♂
TV
rozwijają

KROK 5: TESTOWANIE

Od sierpnia do grudnia 2013 roku 10 sekcji wolontariatu działających w uniwersytetach trzeciego wieku przeprowadziło akcje społeczne i interwencje w swoich społecznościach. Działania te były podejmowane na podstawie o prze-

prowadzonej w pierwszej połowie 2013 roku diagnozy potrzeb lokalnych i opracowan przez sekcje Planu Działania Sekcji Wolontariatu i Współpracy ze Społecznością Lokalną.

Działania na rzecz społeczności najlepiej prowadzić, opierając się na pasjach uczestników, a niekoniecznie na ich kwalifikacjach zawodowych.

KROK 5: TESTOWANIE

Rabka-Zdrój (Stowarzyszenie Rabczań- ski Uniwersytet Trzeciego Wieku)

Słuchacze z Grupy Lokalnego Działania przy Rabczańskim UTW przeprowadzili happening „Kolorowe tablice”, podczas którego zapytali mieszkańców, kuracjuszy uzdrowiska oraz turystów o opinie na temat efektów rewitalizacji parku Zdrojowego. W sondzie wzięło udział ok. 350 osób, które wyraziły swoją opinię na temat zmian w parku. W wyniku diagnozy udało się zmapować następujące niedogodności: brak osobnej alei dla gokartów i rowerów, brak darmowych pijalni, źle oznakowane umiejscowienie toalet, brak miejsc do mycia rąk. Wyniki konsultacji zostały przekazane władzom miejskim, które były partnerem tej akcji. Członkowie sekcji wolontariatu zaangażowali się również w przygotowanie występu chóru UTW dla podopiecznych Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego oraz Domu Seniora. W ramach przedświątecznej pomocy zorganizowali zbiórkę na rzecz dzieci z upośledzeniem umysłowym. W ramach

akcji sprzedawali kartki świąteczne przed rabczańskimi kościołami. Kartki zostały przygotowane własnoręcznie przez członków grupy. Wolontariusze zaangażowali się również w przygotowanie akcji Szlachetna Paczka (zob. <http://www.szlachetnapaczka.pl>). Ostatnią akcją w 2013 roku tej sekcji był spacer badawczy, podczas którego członkowie grupy wypożyczyli wózki inwalidzkie oraz dziecięce w celu sprawdzenia, czy Rabka-Zdrój jest miastem przyjaznym dla osób niepełnosprawnych, starszych oraz matek z dziećmi. W trakcie spaceru zlokalizowali miejsca nieprzystosowane dla tych grup. Raport ze spaceru przekazali władzom miasta.

W działania sekcji zaangażowało się 18 osób. W akcjach zorganizowanych przez rabczański UTW wzięło udział ok. 350 osób.

Kiedyś współpraca z władzami nie układała nam się tak dobrze. Dziś można powiedzieć, że jesteśmy w świetnych relacjach. Jest weekend, a my – proszę bardzo – spotykamy się w Urzędzie Miasta. Dostaliśmy klucze i możemy sobie tutaj siedzieć.

KROK 5: TESTOWANIE

Wałbrzych (Sudecki Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Wałbrzyskim Towarzystwie Oświatowym)

Grupa Wolontariusz 50+ zaangażowała się w długofalowe działania na rzecz reaktywacji ogródka jordanowskiego w jednej z dzielnic Wałbrzycha w ramach budżetu partycypacyjnego. Wspólnie z mieszkańcami i innymi organizacjami przygotowali projekt rewitalizacji ogródka. Przeprowadzili promocję oraz zebrali podpisy mieszkańców. Projekt zyskał poparcie 1055 osób. Dzięki inicjatywie grupy w ramach wykorzystania budżetu partycypacyjnego zostanie przeprowadzony remont ogródka i powstanie tam otwarta siłownia. Miejsce zostanie odpowiednio przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, dzieci oraz seniorów. Członkowie sekcji zaangażowali się także we współpracę z Domem Dziennego Pobytu dla chorych na alzheimera, gdzie porządkowali plac przed ośrodkiem i umilali czas jego pensjonariuszom poprzez czytanie książek.

„Po co ty to wszystko robisz, mamo?” – zapytał mnie ostatnio syn, którego wmanewrowałam w głosowanie. Trudno było mi odpowiedzieć. Niektórzy po prostu mają to społecznikostwo we krwi. Takie akcje to wielka frajda, a gdy uda nam się coś zrobić – ogromna satysfakcja. Aha, jeszcze jedno. Czasem można zobaczyć swoje zdjęcie w gazecie, a to też całkiem miłe uczucie.

W pracę sekcji zaangażowało się 25 osób. W inicjowanych przez nich akcjach i imprezach wzięło udział ok. 600 mieszkańców, 60 słuchaczy UTW, 60 przedszkolaków, 15 gimnazjalistów oraz 10 osób z chorobą Alzheimera.

KROK 5: TESTOWANIE

Zawiercie (Stowarzyszenie Zawierciański Uniwersytet Trzeciego Wieku)

Członkowie grupy Spinacz nawiązali współpracę z lokalnym zakładem poprawczym. Wspólnie z jego podopiecznymi zorganizowali warsztaty literackie oraz spotkania wokół poezji. Na spotkaniach prezentowano wiersze napisane przez podopieczne zakładu. Warsztaty zakończyły się wydaniem magazynu literackiego pt. Wierszowanki-Rymowanki. Sekcja wolontariatu zorganizowała również jasełka, w których wystąpiły dziewczyny z zakładu poprawczego. Członkowie grupy Spinacz współpracowali także z dziećmi z jednej ze szkół podstawowych, gdzie pomagali pomagali im w odrabianiu lekcji. Uczniowie, którzy brali udział w prowadzonych przez nich korepetycjach, poprawili swoje wyniki w nauce. Ponadto zorganizowali kurs pierwszej pomocy dla uczniów podstawówki.

W
prace grupy
zaangażowało się
9 słuchaczy UTW.
W inicjowanych przez
nich akcjach i działaniach
wzięło udział
w sumie 185
osób.

KROK 5: TESTOWANIE

Zamość (Stowarzyszenie Zamojski Uniwersytet Trzeciego Wieku)

Członkowie sekcji wolontariatu z Zamojskiego UTW zaangażowali się w pracę z lokalnym domem dziecka. We współpracy z dziećmi przygotowali przedstawienie „Królewna Śnieżka” oraz imprezę literacko-teatralną „Dzień dobry, panie Tuwim”, w której wzięły udział dzieci z osiedla im. E. Orzeszkowej. Drugim obszarem aktywności tej sekcji było zmapowanie barier architektonicznych Zamościa. W tym celu grupa wolontariuszy przeprowadziła ankiety oraz przygotowała akcję stolikową na Rynku, podczas której mieszkańcy zaznaczali na mapie miejsca przyjazne i nieprzyjazne dla mieszkańców. Zebrane informacje zostały przedstawione radzie miasta.

To, że w proces powoływania sekcji udało nam się zaangażować także osoby z zarządów UTW, okazało się gwarantem trwałości naszych działań. Projekt z ich zrozumieniem i wsparciem stał się w niektórych miejscach rozwiązaniem systemowym i na stałe wpisał się w strukturę danego uniwersytetu.

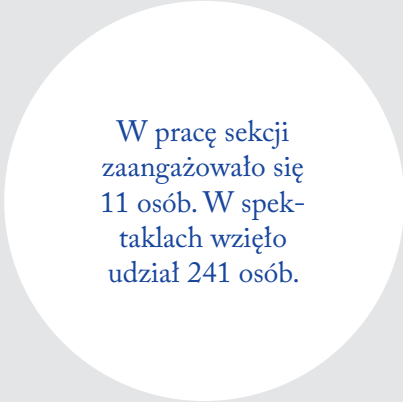
W prace sekcji zaangażowało się 18 osób. W akcjach pomagało im jeszcze 6 słuchaczy UTW. W spotkaniach wokół poezji wzięło udział ok. 60 dzieci.

KROK 5: TESTOWANIE

Mielec (Stowarzyszenie Mielecki Uniwersytet Trzeciego Wieku)

Celem sekcji wolontariatu i współpracy ze społecznością lokalną przy mieleckim UTW było pobudzenie aktywności słuchaczy do działań na rzecz społeczności lokalnej. Wykorzystano potencjał grupy teatralnej, która przygotowała cykl przedstawień dla podopiecznych Domu Pomocy Społecznej w Mielcu, mieszkańców Wadowic oraz dla słuchaczy UTW w Tarnobrzegu.

W pracę sekcji zaangażowało się 11 osób. W spektaklach wzięło udział 241 osób.

KROK 5: TESTOWANIE

Katowice (Uniwersytet Trzeciego Wieku w Uniwersytecie Śląskim)

Sekcja wolontariatu przy śląskim UTW podjęła współpracę z lokalną świetlicą środowiskową. Seniorki animowały czas dzieciom poprzez czytanie bajek i wierszy. Organizowały dla nich również gry słowne oraz zajęcia plastyczne, udzielały korepetycji dzieciom z trudnościami w nauce. Sekcja organizowała również imprezy okolicznościowe: seniorzy wspólnie z dziećmi brali udział m.in. w spotkaniu Kuchnie Świata, gdzie wspólnie przygotowywali egzotyczne potrawy; w pikniku sportowym; Mikołajkach; Andrzejkach oraz wspólnym dekorowaniu pierników. Kolejnym obszarem działalności sekcji było wsparcie innych słuchaczy UTW: m.in. poprzez wymienialnię książek czy udzielanie bez-

płatnych porad prawnych. Dyżury prawnika odbywają się regularnie raz w tygodniu i cieszą się coraz większą popularnością. Ekspert pomaga słuchaczom i mieszkańcom zrozumieć i interpretować przepisy prawa na podstawie konkretnych problemów, które zgłaszają sami zainteresowani.

W pracę sekcji wolontariatu zaangażowało się 10 osób. W działania na rzecz UTW włączyło się 35 słuchaczy. W akcjach na rzecz dzieci wzięło udział 57 osób.

KROK 5: TESTOWANIE

Ława (Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Ławie)

Słuchacze z sekcji wolontariatu przy UTW w Ławie nawiązali współpracę z młodzieżą z Ośrodka Psychoedukacji oraz ze Stowarzyszenia „Przyjaźń”. Zorganizowali międzypokoleniowe spotkania wokół gier planszowych, dyskusję wokół filmu opowiadającego o uzależnieniu od gier komputerowych. Cała akcja zakończyła się turniejem gier planszowych. W ramach działania sekcji młodzież i seniorzy wzięli udział również w warsztatach manualnych - ceramicznych i robienia ozdób choinkowych.

Świetne jest to, że my, starsi, tak wiele mogliśmy skorzystać z wiedzy młodych.

W pracę sekcji zaangażowało się 18 słuchaczy UTW. W spotkaniach brało udział 10 dzieci.

KROK 5: TESTOWANIE

Krobia (Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Krobi)

Członkowie sekcji wolontariatu z UTW w Krobi swoje działania skoncentrowali wokół promowania wolontariatu. Zorganizowali Poczekajko-Pogadajkę - cykl spotkań w kawiarni, podczas których zapraszali mieszkańców do rozmowy o wolontariacie oraz zaangażowaniu w pomoc najstarszym mieszkańcom Krobi. Słuchaczki uniwersytetu podjęły działania na rzecz stworzenia Banku Czasu (wymienialni usług pomiędzy mieszkańcami). Członkowie sekcji zorganizowali także akcje promocji wolontariatu podczas Biegu Jesieni. Wspólnie z władzami samorządowymi oraz innymi organizacjami pozarządowymi przygotowali obchody Dnia Wolontariusza.

Ktoś będzie szukał opiekuna, który mógłby zająć się przez kilka godzin jego dzieckiem, ktoś inny złamie rękę i nie będzie mógł samodzielnie odśnieżyć chodnika. Wystarczy, że jeden i drugi zadzwonią do naszych koordynatorów, a oni przydzielą im wolontariusza.

W prace sekcji zaangażowało się 8 osób. W zainicjowanych przez nich spotkaniach wzięło udział ok. 300 osób.

KROK 5: TESTOWANIE

Warszawa-Wilanów (Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Centrum Kultury Wilanów)

Słuchaczki z wilanowskiego UTW swoje działania skierowały do dzieci z pobliskiej szkoły podstawowej oraz seniorów z Domu Dziennego Pobytu dla Osób Starszych. W ramach współpracy z dziećmi zorganizowały warsztaty robienia bombek choinkowych techniką decoupage. Warsztaty zostały poprowadzone przez seniorki, a w spotkaniu wzięły udział dzieci w wieku 6-9 lat. Tak przygotowane ozdoby choinkowe zostały sprzedane podczas Kiermaszu Bożonarodzeniowego Wilanowa, cały dochód z akcji został przeznaczony na działalność Caritasu. W ramach działań dla podopiecznych DDP zorganizowały spotkanie kolędowe. Całość wydarzenia oraz poczęstunek został przygotowany przez seniorów z sekcji wolontariatu.

W
działania sekcji
zaangażowało się
15 osób. W akcjach
i spotkaniach przez nie
inicjowanych udział
wzięło ok. 400
osób.

SENIORZY W
AKCJI

POLSKO-AMERYKAŃSKA
FUNDACJA WOLNOŚCI

POLISH-AMERICAN
FREEDOM FUNDATION

ul. Kosińskiego 11
02-954 Warszawa
tel. 22 550 28 00, fax
e-mail: paf@paf.org.pl
www.paf.org.pl

KROK 5: TESTOWANIE

Zgierz (Stowarzyszenie Zgierski Uniwersytet Trzeciego Wieku)

Przedstawiciele sekcji wolontariatu działający przy UTW w Zgierzu włączyli się w pracę z dziećmi z lokalnej świetlicy środowiskowej. Zorganizowali warsztaty rękodzielnicze, podczas których przygotowywali ozdoby choinkowe oraz stroiki świąteczne. Podczas warsztatów kulinarnych seniorzy wspólnie z dziećmi przygotowywali potrawy wigilijne oraz pierniczki świąteczne. Sekcja zorganizowała również spotkanie z podopiecznymi Domu Dziennego Pobytu, którym przekazała stroiki świąteczne przygotowane przez dzieci. Seniorzy działający w sekcji wolontariatu zorganizowali również zbiórkę odzieży dla dzieci z tej świetlicy.

W działania sekcji zaangażowało się 12 osób. W inicjowanych przez nie warsztatach uczestniczyło 30 dzieci. W spotkaniu w Domu Dziennego Pobytu wzięło udział 15 osób.

KROK 5: TESTOWANIE

Proces powoływania sekcji zakończył się opracowaniem planów ich działania. Plany poszczególnych sekcji zakładały współpracę z partnerami zewnętrznymi, t.j.: przedszkola, domy kultury oraz ośrodki opieki społecznej. Podejmowane działania przyczyniały się do budowania pozytywnego wizerunku starości i osób starszych jako aktywnych członków społeczności lokalnych. Odpowiadały na konkretne potrzeby społeczne zdiagnozowane w danej miejscowości.

Łącznie
we wszystkich
akcjach społecznych
prowadzonych przez sekcje
wolontariatu wzięło udział
241 słuchaczy UTW oraz
ok. 2050 mieszkańców
miejscowości, w których
działają.

Dużo się nauczyliśmy podczas warsztatów dla UTW. Teraz dostosujemy nasze działania do rytmu pracy uniwersytetów. Najwięcej będzie się działo od października do czerwca. Rozłożyliśmy też cykle warsztatowe oraz dodatkowe wsparcie w postaci wizyt studyjnych i wizyt animatorów na okres całego roku. Zadbaliśmy, żeby podczas intensywnego dnia warsztatów znaleźć również czas na relaks i odpoczynek. Jeszcze więcej czasu poświęcimy na integrację grupy i budowanie zespołu – bo to okazało się najbardziej potrzebne inicjatorom sekcji.

CO SIĘ UDAŁO?

- **Powstało 10 sekcji wolontariatu o horyzontalnym zakresie działalności** (Krobia, Wałbrzych, Zawiercie, Zamość, Warszawa-Wilanów, Iława, Katowice, Zgierz, Rabka-Zdrój, Mielec);
- 3 UTW wpisały grupę wolontariatu do statutu swojego uniwersytetu;
- 241 słuchaczy UTW zaangażowało się w działania grup wolontariatu;
- 2050 mieszkańców wzięło udział w pierwszych akcjach zorganizowanych przez grupy wolontariatu na UTW.

Warszaty „UTW dla społeczności lokalnych” to próba systemowego wpisania idei współpracy ze społecznością lokalną w strukturę uniwersytetów trzeciego wieku (budowanie trwałości rezultatów). Pomysł na tworzenie sieci UTW zaangażowanych społecznie. Sposób na wykorzystanie doświadczeń zebranych podczas realizacji konkursu grantowego programu „Seniorzy w akcji” na gruncie współpracy z uniwersytetami trzeciego wieku.

FINANSOWANIE

Działania sfinansowane przy wsparciu Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności w ramach programu „Uniwersytety trzeciego wieku - Seniorzy w akcji”. Celem programu jest promowanie działań edukacyjnych i aktywizujących skierowanych do osób starszych oraz współpraca i działania na rzecz środowiska uniwersytetów trzeciego wieku. Warsztaty były również współfinansowane przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w ramach Rządowego Programu Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2012-2013.

POLSKO-AMERYKAŃSKA
FUNDACJA WOLNOŚCI

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

**Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych
na lata 2012-2013**

ORGANIZATORZY

towarzystwo
inicjatyw
twórczych

Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „e” to organizacja pozarządowa. Powstało z potrzeb, zainteresowań i dążeń grupy ludzi, którzy chcą zmieniać świat na lepszy. Działa w obszarze kultury i wykorzystuje ją jako narzędzie wspierające proces budowania społeczeństwa obywatelskiego. Swoje programy realizuje w ramach trzech linii programowych:

OBYWATELE DZIAŁAJĄ to laboratorium projektów społeczno-kulturalnych. Umożliwia animatorom realizację własnych przedsięwzięć na skalę dzielnicy, miasta, regionu czy całego kraju. Realizujemy w nim programy dotacyjne i mikrodotacyjne („Seniorzy w akcji”, „Młodzi Menedżerowie Kultury”, „Laboratorium Animatorni”, „Animator in Residence”). By wspierać lokalnych liderów, stworzyliśmy Sieć Latających Animatorów Kultury, która zrzesza doświadczonych trenerów z całego kraju.

OTWARTY SEKTOR KULTURY to think thank tworzący nowe rozwiązania dla kultury („Zoom na domy kultury”, „Laboratorium Zmiany”). Prowadzimy w nim projekty partycypacyjne angażujące pracowników sektora kultury, mieszkańców, badaczy i samorządy lokalne w życie publiczne. Razem z nimi wypracowujemy nowe strategie działań dla istniejących instytucji kultury (domy kultury, biblioteki, uniwersytety trzeciego wieku). Towarzyszymy im w procesie wprowadzania zmiany.

SPÓŁDZIELNIA MŁODYCH TWÓRCÓW to alternatywne studio produkcyjne, w którym stwarzamy warunki do rozwoju młodym twórcom. Działamy według zasady: „od pomysłu do realizacji”. Organizujemy warsztaty, wystawy, otwarte pokazy, przeglądy portfolio, produkujemy pierwsze filmy i projekty fotograficzne. Pracujemy, wykorzystując narzędzia coachingu i formułę mentoringu.

ORGANIZATORZY

towarzystwo
inicjatyw
twórczych

Promujemy młodą twórczość dokumentalną w Polsce i za granicą. Jesteśmy członkiem międzynarodowej sieci Doc Next Network.

Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „e” jest jak przedsiębiorstwo założone przez obywateli, nastawione nie na zysk finansowy, ale na długofalowe korzyści społeczne. Działa w średniej skali, dzięki czemu może oferować szyte na miarę usługi i utrzymywać autentyczne relacje z otoczeniem. Jest elastyczne, eksperymentuje i tworzy innowacyjne rozwiązania, które z czasem mogą inicjować systemową zmianę.

Tworzymy świat, w którym ludzie z pasją działają dla siebie i dla innych.

→ <http://e.org.pl>

ORGANIZATORZY

POLSKO-AMERYKAŃSKA
FUNDACJA WOLNOŚCI

Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności została założona przez Polsko-Amerykański Fundusz Przedsiębiorczości, utworzony na mocy ustawy „O popieraniu demokracji w Europie Wschodniej” (SEED Act), uchwalonej w 1989 roku przez Kongres USA.

W Polsce programy Fundacji koncentrują się na obszarach wiejskich i małych miastach. Dominują w nich dwa motywy: wyrównywanie szans edukacyjnych połączone z modernizacją oświaty, a także wyzwianie i wspieranie energii obywatelskiej w lokalnych społecznościach. Fundacja od początku tak kształtuje swoje programy, aby się wzajemnie uzupełniały i wzmacniały. Dużą wagę przywiązuje także do tego, by wspierane projekty miały potencjał replikacyjny, a podejmowane inicjatywy mogły rozwijać się po zakończeniu finansowania przez PAFW.

Fundacja ciągle się rozwija, jest otwarta i elastyczna, reaguje na zmieniające się potrzeby i uwarunkowania, zdobywa nowych partnerów, a jej działania obejmują coraz szersze kręgi społeczne, zwłaszcza na terenach wiejskich i w małych miastach. Wspiera i podejmuje inicjatywy służące temu, aby Polska stawała się coraz bardziej nowoczesnym, zamożnym krajem, którego obywatele, niezależnie od miejsca zamieszkania i statusu, mogą realizować swoje życiowe aspiracje.

→ <http://www.pafw.pl>

ZESPÓŁ PROGRAMU:

Damian Kalita

koordynator warsztatów i osoba
wspierająca sekcje wolontariatu

Katarzyna Binda

współpracowniczka warsztatów oraz
osoba wspierająca sekcje wolontariatu

Beata Tokarz-Kamińska

inicjatorka działań i superwizorka
warsztatów

OPRACOWANIE RAPORTU:

Paulina Czapska

redakcja

Krzysztof Pacholak

opracowanie graficzne

Bartłomiej Ryzy

Kamila Szuba

fotografie

towarzystwo
inicjatyw
twórczych

2014